

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
חילופי משטר במזרח התיכון ב'
ד"ר עילי רטיג | המחלקה למדעי המדינה
מס הקורס 71-5131 | Regime Change in the Middle East B

קורס בחירה	סוג הקורס:
1	היקף נ"ז:
תשפ"ה	שנת לימודים:
ב'	סמסטר:
ימי שלישי, 14:00-15:30	יום ושעה:
ימי שלישי, 16:00-18:00	שעת קבלה:
elai.rettig@biu.ac.il	מייל מרצה:
N/A	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

האם הדמוקרטיה מאבדת את כוח המשיכה שלה ברחבי העולם? כיצד מצליחים מנהיגים לא-דמוקרטיים לשמר את שלטונם ולשמור על פופולאריות חרף מצבם העגום של אזרחיהם? מדוע אזרחים נמשכים לדמוקרטיה והאם אפשר לכפות אותה באמצעות כוח חיצוני? קורס זה סוקר תיאוריות ומחקרים עכשוויים בנושא דמוקרטיזציה, חילופי משטר, התנאים לקריסת משטרים, והאסטרטגיות בהן דיקטטורים נוקטים אל מול איומים פנימיים וחיצוניים לשלטונם. בכל שבוע נלמד את אחת התיאוריות ובשבוע שלאחר מכן ניישם אותה על מדינה אחרת במזרח התיכון – מאיראן עד מרוקו - על-מנת להסביר את התפתחות המשטר שלה ואת יציבותו.

מטרות/תוצרי הלמידה

הסטודנטים יכירו את התיאוריות המרכזיות העוסקות בדמוקרטיזציה, סוגי משטר והמעבר ביניהם, וכן ילמדו להבדיל בין המשטרים השונים באזור המזרח התיכון וצפון אפריקה. בכל שבוע נכסה את היסודות התיאורטיים של הנושאים השונים ובשבוע לאחר מכן ניישם את התיאוריה על מדינה אחרת במזרח התיכון - ממרוקו עד לאיראן. בסמסטר הראשון (קורס א') נעסוק בדמוקרטיות ובתנאים להתגבשותן והתפרקותן, ובסמסטר השני (קורס ב') נתמקד במשטרים לא דמוקרטיים על כל סוגיהם ונבחן את סוד יציבותם והתנאים להחלפתם.

ידע ומיומנויות

בתום הקורס, סטודנטים לתואר ראשון יוכלו:

1. להכיר את התיאוריות העדכניות בנוגע למקורות סוגי המשטרים השונים במערכת הבינלאומית ואופן התנהלותן
2. לנתח (ואולי אף לנבא) את הסבירות להצלחת רפורמות פוליטיות משמעותיות ולשינויי משטר במדינות שונות בעולם, בדגש על מדינות המזרח התיכון וצפון אפריקה
3. לבחון בעין ביקורתית מחקרים אקדמיים ודיווחי תקשורת אודות מחאות פופולאריות, מהפכות, חילופי משטר ומלחמות אזרחים ברחבי העולם באמצעות שימוש בטיעונים מבוססי-ראיות ומקורות ראשוניים
4. להגיב לחדשות מתפרצות ואירועים פוליטיים אקטואליים במזרח התיכון, ולנתח אותן תוך התחשבות בהבדלי המשטר, הכלכלה ויחסי הכוחות בכל מדינה.

תכנון מהלך השיעורים:

מס' הנושא	נושא השיעור	קריאה/ צפיה נדרשת	למידה פעילה
1	מה הטעם בהפרדת רשויות במשטרים לא דמוקרטיים? המקרה של איראן	Svolik, Milan W. 2012. "Chapter 4: When and Why Institutions Contribute to Authoritarian Stability", <i>The Politics of Authoritarian Rule</i> . New York: Cambridge University Press. pp. 85-117. צימט, רז. 2014. "מהפכה על פרשת דרכים: המאבק על דמותה של הרפובליקה האסלאמית"	תרבות איראנית – סרטים והשמעת מוסיקה איראנית
2	כיצד מבצעים חילופי שלטון במדינה לא דמוקרטית? המקרה של איחוד האמירויות וקטאר	Bueno de Mesquita, Bruce and Alastair Smith (2011). "Chapter 2: Coming to Power," in <i>The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior is Almost Always Good Politics</i> , New York: Public Affairs. Pp. 53-86. גוז'נסקי, יואל. 2014. "ממלכות אלמותיות? ערב-הסעודית ומדינות המפרץ באביב הערבי" . עדן אסטרטגי. כרך 17, גיליון 2. המכון למחקרי ביטחון לאומי.	צפייה בסרטוני חדשות על איחוד האמירויות וקטאר
3	כיצד מגיבים להתקוממות אזרחית בדיקטטורות? המקרה של סוריה	Bueno de Mesquita, Bruce and Alastair Smith (2011). "Chapter 8: The People in Revolt," in <i>The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior is Almost Always Good Politics</i> , New York: Public Affairs. Pp. 261-297. ברטי, בנדטה וג'ונתן פריס. 2014. "מעבר לעדתיות: גיאופוליטיקה, פיצול ומלחמת האזרחים בסוריה" . עדן אסטרטגי, כרך 16, גיליון 4. המכון למחקרי ביטחון לאומי.	צפייה בסרט דוקו מלא על מלחמת האזרחים בסוריה
4	האם דמוקרטיה צריכה לעזור לדיקטטור שנופל? המקרה של לוב	Bueno de Mesquita, Bruce and Alastair Smith (2011). "Chapter 7: Foreign Aid," in <i>The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior is Almost Always Good Politics</i> , New York: Public Affairs. pp. 220-260. פולמן, לינדה. 2012. "תעשיית החמלה: מאחורי הקלעים של הסיוע ההומניטרי". הוצאת שלם. עמ' 7-42 (הקדמה ופרק 1).	דיון כיתתי: על מה הייתם מוותרים בשביל סמארטפון
5	האם יש דבר כזה אסלאם דמוקרטי? המקרה של ערב הסעודית	Introduction and Chapter 7 - M. Steven Fish, <i>Are Muslims Distinctive? A Look at the Evidence</i> . 2011, Oxford University Press	צפייה בדוקו קצר על זכויות נשים בערב הסעודית

	ברקובסקי, אנטון. 2017. " ערב הסעודית: ניתוח גאואסטרטגי ". קתדרת חייקין לגיאואסטרטגיה, אוניברסיטת חיפה. עמ' 34-67.		
תרגיל כיתתי: האם העולם יכול להתקיים ללא נפט	Humphreys, M., Sachs, J. D. & Stiglitz, J. E. "Chapter 1: Introduction", in Escaping the Resource Curse. New York: Columbia University Press (2007), pp. 1-20. Diamond, Larry. 2010. "Why Are There No Arab Democracies?," Journal of Democracy, Volume 21, Number 1, pp. 93-104	האם נפט מונע דמוקרטיה? המקרה של עיראק	6
דיון כיתתי: תעסוקה בתחום מדעי המדינה		לאן הולכים מכאן ואיך מוצאים עבודה בתחום?	7

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

השיעורים נערכים במתכונת של הרצאה, תוך שימוש במצגות, סרטונים ומדיות שונות. במהלך הסמסטר הראשון הסטודנטים ילמדו לנתח באופן ביקורתי חדשות מתפרצות בעיתונות ובסוף הסמסטר יענו על מבחן אמריקאי קצר. בסמסטר השני ילמדו כיצד לכתוב נייר עמדה לעיתונות ובסוף הסמסטר יענו על מבחן עם שאלות פתוחות. במהלך הקורס יגיעו מרצים אורחים הקשורים לנושאי הקורס (בהתאם לזמינות), כגון שגרירי ישראל במדינות האזור וגורמים אחרים.

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
כתיבת נייר עמדה לעיתונות (עד סוף סמסטר ב')	40% מהציון הסופי
מבחן בית עם שאלות פתוחות (בסוף סמסטר ב')	60% מהציון הסופי

דרישות הקורס

- ישנה חובת נוכחות בשיעורים (80%)
- עד סוף סמסטר ב' הסטודנטים יגישו נייר עמדה קצר לעיתונות (800 מילים)
- בסוף הסמסטר יענו על מבחן עם שאלות פתוחות בו יתבקשו ליישם את התיאוריות שנלמדו בכיתה על מקרי מבחן שונים.

דרישות קדם

חובה לקחת קודם את הקורס "חילופי משטר במזרח התיכון א" כתנאי להרשמה לקורס זה

Bueno de Mesquita, Bruce and Alastair Smith. 2011. The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior is Almost Always Good Politics, New York: Public Affairs

Svolik, Milan W. 2012. The Politics of Authoritarian Rule. New York: Cambridge University Press.

Yom, Sean (ed). 2019. Government and Politics of the Middle East and North Africa: Development, Democracy, and Dictatorship (9th edition). Routledge.

Sassoon, Joseph. 2016. Anatomy of authoritarianism in the Arab republics. Cambridge University Press.

M. Steven Fish. 2011. Are Muslims Distinctive? A Look at the Evidence. Oxford University Press

Gandhi, Jennifer. 2008. Political Institutions under Dictatorship. New York: Cambridge University Press

Humphreys, M., Sachs, J. D. & Stiglitz, J. E. 2007. Escaping the Resource Curse. New York: Columbia University Press.

מלובני, פסח. 2009. מלחמות בבל החדשה - עלייתו ונפילתו של הצבא העיראקי". מערכות.

מאמרים\פרקים:

קניג, עופר. 2013. "האביב הערבי והדמוקרטיה: מבט על שני מדדים השוואתיים". המכון הישראלי לדמוקרטיה.

Jones, Benjamin F. and Olken, Benjamin A. 2006. "Do leaders matter? National leadership and growth since World War II". Quarterly Journal of Economics, 120(3):835–864.

Talal Asad, "Fear and the Ruptured State: Reflections on Egypt after Mubarak," Social Search, vol. 79, no. 2, Summer 2012, pp. 271-298.

Max Guirguis, "The Coptic Christian Minority in Contemporary Egypt since the Arab Spring", The Journal for Interdisciplinary Middle Eastern Studies, 3 (2018), pp. 37-71.

Eyal Zisser, "Under the Glass Ceiling and in the Family 'Cage': The Role of Women in Lebanese Politics", The Journal for Interdisciplinary Middle Eastern Studies, 1 (2017), pp. 5-29.

Yahia H. Zoubir. 2019. "Algeria After the Arab Spring". Foreign Policy.

Svolik, Milan W. 2013. "Learning to love democracy: Electoral accountability and the success of democracy". *American Journal of Political Science*, 57(3): 685-702.

F. Gregory Gause, III, "Kings for All Seasons: How the Middle East's Monarchies Survived the Arab Spring," *Brookings Doha Center Analysis Paper #8*, September 2013.

Wahabuddin Ra'ees and Abdol Moghset Bani Kamal, "Human Rights of Religious and Ethnic Minorities in the Islamic Republic of Iran", *The Journal for Interdisciplinary Middle Eastern Studies*, 4 (2019), pp. 9-31.

Marieke Wierda. 2015. "Confronting Qadhafi's Legacy: Transitional Justice in Libya," in Peter Cole and Brian McQuinn (eds.), *The Libya Revolution and its Aftermath*. New York: Oxford University Press. pp. 153-174.

Weeks, Jessica L. 2008. "Autocratic Audience Costs: Regime Type and Signaling Resolve." *International Organization* 62: 35-64.